

I DE OUDHEID

Het begin van de Griekse filosofie 27

Mythe 29

Het woord 'filosofie' 29

De presocraten 32

Anaximander 33

Pythagoras 34

Heraclitus 35

Xenophanes 35

Parmenides 36

De Eleaten 37

Democritus 38

Anaxagoras 39

De sofisten 41

Retoriek en vorming 42

Socrates 45

Tweede vaart 47

Weten als niet-weten 47

Plato 50

Lof van de wijsbegeerte 52

Symboliek van de verticaliteit 52

De ideeënleer 54

De allegorie van de grot 55

Systematisering 56

Aristoteles 60

Leerling en meester 61

Terminologie 63

Logica en wetenschapsleer 64

Denken over zijn 65

Vermogen en werkelijkheid 67

De term 'metafysica' 69

Fysica 70

Psychologie 70

Ethiek 72

Athene en Rome 74

De Stoa 75

Seneca 76

Epicurisme 78

Leontion 80

Scepticisme 80

Sextus Empiricus 82

Platonisme en neoplatonisme 84

Systematisering 84

De allegorische verklaring 86

Plotinus 87

Een constante in de antieke filosofie 89

Hypatia 90

Proclus 91

Wijsbegeerte en christendom 93

De apologeten 94

Augustinus 94

Boëthius 99

2 INDIA**Doctrines van het Indiase denken** 103

De Indiase filosofie 103

Religieuze achtergrond 104

De leer van het karma 105

De leer van de wedergeboorte 107

De leer van de uiteindelijke verlossing 108

De leer van de periodieke ontbinding en herschepping
van het universum 110

De oorsprong 112

De Veda's als de bron van het hindoeïsme 113

De filosofie van de *Upanisads* 115

De kwestie van de ultieme realiteit 116

De filosofie van de *Bhagavadgita* 119**De filosofie van het jainisme** 121

Het universum 122

Kennis en waarheid 125

De leer van gebondenheid en bevrijding 126

Het Indiase materialisme 129

Uitgangspunten en kenleer 129

De boeddhistische filosofie 132

Het boeddhisme als religie 132

De vier edele waarheden 134

De leer van het afhankelijk ontstaan 136

De leer van de vergankelijkheid of tijdelijkheid van de dingen 138

De leer van het niet-zelf 138

De personalisten 140

De sarvastivadins 142

Andere hinayanascholen 143

De mahayanascholen 143

Nagarjuna en de madhyamika's 145

De leer van de Leegte 148

De yogacarins: Asanga en Vasubandhu 149

De leer van het uitsluitend bewustzijn 151

De leer van het opslagbewustzijn 152

De boeddhistische logica: Dignaga 153

De hindoeïstische filosofie 155

Het samkhyasysteem 156

Samkhyakosmologie 157

Bevrijding volgens de samkhya 159

Het yogasysteem 160

Het nyaya-vaiesikasysteem 162

Nyaya-vaiesika over bevrijding 164

Het mimamsasysteem 165

De kosmologie van de mimamsaka's 167

Bevrijding volgens de mimamsaka's 167

De vedantascholen 168

Sankara en de advaita-vedanta 168

- Bevrijding volgens de advaita 172
 De visistadvaita-vedanta: Ramanuja 172
 Visistadvaita over bevrijding 175
 De dvaita-vedanta: Madhva 176

3 CHINA

- De klassieke periode** 183
 De Strijdende Staten 183
 Centrale vraagstelling van het Chinese denken 185
 De rivaliserende scholen 186
 Confucius' ethische filosofie 188
 Het ideaal van moreel leiderschap 191
 Mencius en Xunzi 193
 Het vroege daoïsme: Laozi en Zhuangzi 196
 De dao of Weg 200
 Tegenstroom 202
 Het legalisme 203
 De wet als grondslag 204
 De school van yin en yang 205
 Zou Yans synthese 207
Het vroege keizerrijk 210
 De Han-dynastie (206 v.Chr.-220 n.Chr.) 210
 De triomf van het confucianisme 211
 De Han-synthese: Dong Zhongshu 214
 Huainan zi: de daoïstische synthese 215
 Het scepticisme van Wang Chong en latere critici 218
 Ban Zhao 219
 De late Han-periode 221
De vroege Chinese Middeleeuwen 223
 Drie eeuwen van verdeeldheid 223
 Confucianisme en neodaoïsme 225
 He Yan en Wang Bi 226
 Xiang Xiu en Guo Xiang 227
 Het religieuze daoïsme 228
 De introductie van het boeddhisme 231
 Boeddho-neodaoïsme 234
 Sengzhao 236
 Leerstellige differentiatie 238

- De bloeitijd van het boeddhisme** 241
 - De Sui-dynastie (589-618) en de Tang-dynastie (618-906) 241
 - De scholen van het boeddhisme: de Tiantai- en de Huayan-school 242
 - De school van het Reine Land 244
 - Het zenboeddhisme 245
- De neoconfucianistische synthese** 250
 - Het premoderne China 250
 - Het neoconfucianisme 252
 - De 'ideeënleer' van Zhu Xi 254
 - Andere stromingen 258

4 HET NABIJE OOSTEN

- De islamitische filosofie** 265
 - Vertalingen 265
 - Karakteristieken en thema's 267
 - De vroegste periode 269
 - Al-Farabi 270
 - Avicenna 271
 - Voortzetting en reactie 274
 - Al-Ghazali 275
 - Bloeiperiode in het Westen 276
 - Averroës 277
- De joodse filosofie** 281
 - Ontstaan 281
 - Ontwikkeling en karakterisering 282
 - Beginfase 284
 - Ontwikkeling van het neoplatonisme 287
 - Opkomst van het aristotelisme 290
 - Maimonides 291
 - Dertiende en veertiende eeuw 294

5 DE MIDDELEEUWEN

- Was de middeleeuwse filosofie typisch middeleeuws?** 299
 - De harmonie van geloof en rede 299
 - Periodisering 300

- Van Boëthius tot het jaar 1000** 302
 - De invloed van Boëthius 302
 - Johannes Scottus Eriugena 304
 - De scholastieke methode 305
 - De autoriteitsidee 307
 - De rol van de logica 308
 - Bronnenmateriaal 309
- Anselmus van Canterbury** 311
 - Geloof en weten 312
 - De achtergrond 313
 - Het godsbewijs van Anselmus 315
 - Geloof op zoek naar inzicht 316
 - Anselmus' ethiek 318
- Pierre Abélard** 319
 - De universaliënkwestie 321
 - Abélards oplossing 323
 - Abélards ethiek 325
 - Wil en intentie 326
 - Na Abélard tot omstreeks 1200 327
 - Hildegard van Bingen 329
- Thomas van Aquino** 331
 - De terministische logica 333
 - Metafysische discussies vóór Thomas 333
 - Thomas' Aristoteles-interpretatie 335
 - Zijnsmetafysica 337
 - Het hoogste zijn 337
 - De leer van de zijnsanalogie 338
 - Zijn als veroorzaakt-zijn 339
 - Radicale contingentie 340
- Johannes Duns Scotus** 342
 - Zijn en kennen 342
 - Antropologie 344
 - Ethiek 345
- William van Ockham en tijdgenoten** 347
 - Uitgangspunten en beginselen 348
 - Conceptualisme 349
 - Zijnsleer 350
 - Metafysica en taal 351
 - Johannes Buridanus 351
 - De afwijzing van Aristoteles: Auriol en Autrecourt 352

De neoplatonische traditie	355
De leer van het intellect	356
Meister Eckhart	357

6 DE RENAISSANCE

Wedergeboorte en vernieuwing	361
De verhouding tot de Middeleeuwen	362
Humanistische studies	365
Francesco Petrarca	367
Petrarca's geestverwanten	368
Querelle des Femmes	369
Girolamo Savonarola	371
Niccolò Machiavelli	371
Humanisme en Reformatie	373
Bespiegelingen over de werkelijkheid	375
Raymundus Lullus als voorloper	377
Het project van Lullus	378
Cusanus	379
Georgios Gemistos Plethon	382
Marsilio Ficino	383
Giovanni Pico della Mirandola	385
Latere bespiegelingen	386
De onsterfelijkheid van de ziel	387
Het debat	388
Pietro Pomponazzi	389
Scepsis	392
De wetenschappelijke methode	393
Lorenzo Valla	394
Rudolf Agricola	395

7 DE ZEVENTIENDE EN ACHTTIENDE EEUW

Barok en Verlichting	401
Natuurwetenschappelijke revolutie	402
Wetenschap en geloof	404
Opvattingen over kennis en werkelijkheid	405
Politieke filosofie en geschiedenis	407

- René Descartes en het rationalisme** 408
- Het continentale rationalisme 410
 - Descartes' methodologie 411
 - Natuurwetenschap 411
 - Metafysica 412
 - Dualisme, moraal en geneeskunde 414
 - Christina van Zweden 416
- Blaise Pascal** 418
- Het ongeluk van de eeuw 418
 - Een nieuwe apologie van het christendom 420
- Benedictus de Spinoza** 422
- Substantie en causaliteit 424
 - De lange mars door de emoties 425
- Gottfried Wilhelm Leibniz** 428
- Laten we rekenen 429
 - De twee labyrinten 431
 - Monadologie en harmonie 433
- John Locke en het empirisme** 436
- Het Britse empirisme 436
 - Thomas Hobbes en de politieke filosofie 438
 - Locke: de oorsprong van de ideeën 441
 - Taal en betekenis 444
 - De grenzen van de kennis 445
 - Lockes politieke filosofie 447
- George Berkeley** 449
- Immaterialisme 449
 - Natuurwetenschap en metafysica 452
- David Hume** 454
- In het voetspoor van Newton 455
 - Over betekenis 457
 - Causaliteit en inductie 458
 - Scepticisme en naturalisme 459
- De Verlichting in Duitsland en Frankrijk** 461
- Wetenschappelijke ontwikkelingen 462
 - Giambattista Vico en Johann Gottfried Herder 463
 - De eeuw van Frederik de Grote 464
 - Montesquieu 465
 - Voltaire 466
 - Jean-Jacques Rousseau 467

Immanuel Kant 471

Drie theoretische problemen 473

De copernicaanse wending 475

Vrijheid en determinisme 477

Ethiek 478

De derde Kritik 480

8 DE NEGENTIENDE EEUW

Technologie, biologie en geschiedenis 485

De Industriële Revolutie 485

Natuurfilosofie 486

Evolutietheorie 488

Historisch bewustzijn 489

Filosofie van de geschiedenis 491

Het Duitse idealisme 493

Romantiek 493

Johann Gottlieb Fichte 494

Friedrich von Schelling 497

Caroline Schlegel-Schelling 501

Georg Wilhelm Friedrich Hegel 503

Het systeem 504

Fenomenologie van de geest 505

Logica 506

Encyclopedie 506

Geschiedenis 508

Kunst 509

Religie 510

Filosofie 511

Van Schopenhauer tot Kierkegaard 512

Arthur Schopenhauer 512

Ludwig Feuerbach en Max Stirner 514

Søren Kierkegaard: waarheid als subjectiviteit 517

Existentie en vrijheid bij Kierkegaard 519

Karl Marx 521

De vroege socialisten 522

Historisch materialisme 523

Geschiedenis en klassenstrijd 524

Arbeid 525

- Kapitaal 526
- Het programma 527
- De Franse filosofie 529**
 - Antoine-Louis-Claude Destutt de Tracy 529
 - François-Pierre Gonthier Maine de Biran 530
 - Claude Henri de Saint-Simon 532
 - Het positivisme van Auguste Comte 533
 - Comte: fundering van de sociologie 535
 - Alexis de Tocqueville 536
- De Britse filosofie 539**
 - Jeremy Bentham en het utilitarisme 539
 - James Mill 540
 - John Stuart Mill 541
 - Harriet Taylor Mill 544
 - Herbert Spencer 545
- De neokantianen 547**
- Het begin van de wetenschapsfilosofie 549**
 - Pierre Duhem 550
 - Ernst Mach 550
- Friedrich Nietzsche 552**
 - Nietzsche lezen 553
 - Filologie en retorica 554
 - Taal en interpretatie 554
 - Genealogie 555
 - De wil tot macht 556
 - Nihilisme 557
 - De eeuwige terugkeer 557
 - Herwaardering van alle waarden 559

9 DE TWINTIGSTE EEUW

- Omwenteling en crisis 563**
 - De omwenteling rond 1900 563
 - De crisis 566
 - Revolte en kritiek op het moderne denken 568
- Henri Bergson en het pragmatisme 571**
 - Bergsons tijdfilosofie 572
 - Nadere uitwerking 574
 - Charles Sanders Peirces pragmatisme 575

- Logica en semiotiek bij Peirce 576
- William James 578
- John Dewey 580
- Edmund Husserl en de fenomenologie 582**
 - Franz Brentano 582
 - Edmund Husserl: antipsychologisme en descriptieve psychologie 583
 - Transcendentiaal idealisme 587
- Het grondslagenonderzoek 589**
 - Gottlob Frege 589
 - Luitzen Egbertus Jan Brouwer 591
 - Bertrand Russell 592
 - Alfred North Whitehead 595
 - Grondslagen van de wiskunde 596
 - Hans Reichenbach 597
 - Rudolf Carnap 598
- Ludwig Wittgenstein en de Wiener Kreis 601**
 - De Tractatus* 603
 - Filosofische onderzoekingen 605
 - De Wiener Kreis rond Moritz Schlick 606
 - Susanne Langer 609
- Martin Heidegger, existentialisme, hermeneutiek 610**
 - Martin Heidegger: zijn en tijd 611
 - De ontologische differentie 613
 - De latere Heidegger 614
 - Jean-Paul Sartre: zijn en niets 615
 - Sartres ethiek 617
 - Simone de Beauvoir 619
 - Maurice Merleau-Ponty 621
 - Emmanuel Levinas 622
 - Hans-Georg Gadamer 624
- De analytische filosofie 626**
 - De pioniers: George Edward Moore en Clarence Irving Lewis 627
 - Willard Van Orman Quine en de filosofie van de ideale taal 629
 - John Langshaw Austin en de filosofie van de gewone taal 631
 - De filosofische analyse 633
 - De filosofische logica 634
- Filosofie Oost-West 636**
 - India 636
 - Sarvepalli Radhakrishnan 637

China 638

Fung Yulan 639

Japan 640

Nishida Kitaro 641

Nishitani Keiji 643

Afrikaanse filosofie 645

Henry Odera Oruka en sage-filosofie 645

Sophie Olúwolé en het *Ifa Corpus* 648

Kwasi Wiredu en zijn filosofie van politieke consensus 650

Paulin Hountondji, strijdbaar cultuurfilosoof 653

Kwame Gyekye: traditie en moderniteit 656

De Frankfurter Schule 659

Max Horkheimer 660

Het Zeitschrift 662

Theodor Wiesengrund Adorno 664

Herbert Marcuse 667

Jürgen Habermas 668

Hannah Arendt 671

De wetenschapsfilosofie 674

Karl Raimund Popper 674

Thomas Kuhn en Imre Lakatos 675

Van structuralisme tot postmodernisme 678

Claude Lévi-Strauss en Roland Barthes 679

Jacques Lacan 681

Michel Foucault 682

Louis Althusser en Gilles Deleuze 685

Jean-François Lyotard 687

Jacques Derrida 688

Richard Rorty 689

Charles Taylor 691

Genderfilosofie 693

Luce Irigaray 695

Julia Kristeva 697

Judith Butler 698

Na het postmodernisme: verdieping van de crisis	703
Uitzonderingstoestand	703
Terugkeer van de grote verhalen	704
De crisis van de universiteit	706
Realisme	707
Een nieuwe verstandhouding met kunst en techniek	708
Politieke filosofie en subjectiviteit	710
Giorgio Agamben	710
Slavoj Žižek	712
Martha Nussbaum	713
Antropoceen en posthumanisme	715
Peter Sloterdijk	715
Bruno Latour	717
Evolutie en cognitie	720
Daniel Dennett	720
Het einde van het einde van de filosofie	722
Alain Badiou	722
Quentin Meillassoux	724
Kunst en techniek	727
Jacques Rancière	727
Bernard Stiegler	729
Over de auteurs	732
Bibliografie	736
Verantwoording illustraties	740
Register	743